

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Всеукраїнська науково-практична конференція молодих вчених

**«ГЛОКАЛІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ»**

До 150-річчя Симона Літмана

м. Одеса, 13 жовтня 2023 року

ОДЕСА – ОНЕУ – 2023

Г 54 Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (Одеса, 13 жовтня 2023 р.) [Електронний ресурс]. – Одеса: ОНЕУ, 2023. – 245 с.

Наукові праці, що представлені в цьому збірнику, присвячені теоретичним, організаційним та правовим проблемам інноваційного розвитку економіки України та світу. Конференція проводиться Радою молодих вчених Одеського національного економічного університету. Видання розраховане на дослідників, викладачів і студентів економічних спеціальностей, практикуючих економістів, юристів, аналітиків, працівників органів державного управління.

Тези доповідей подано в авторській редакції. Усю відповідальність за достовірність і коректність змісту несуть автори. Редакційна колегія може не поділяти повністю або частково думки авторів.

Організаційний комітет:

Голова: Ковальов Анатолій Іванович, доктор екон. наук, професор, ректор ОНЕУ

Заступники голови: Літвінов Олександр Сергійович, доктор екон. наук, професор, проректор з наукової роботи ОНЕУ

Секретар оргкомітету: Кулікова Єлизавета Олександрівна, старший викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ, голова Ради молодих вчених ОНЕУ

Члени оргкомітету:

Андрій АНДРЕЙЧЕНКО – доктор екон. наук, професор, зав. кафедри економіки, права та управління бізнесом ОНЕУ

Олена БОРИСЯК – канд. економ. наук, докторант кафедри маркетингу, ЗУНУ

Марина СЛАТВІНСЬКА – доктор екон. наук, професор, зав. кафедри фінансів ОНЕУ

Алла ГАВРЮТИНА – зав. відділу аспірантури та докторантури ОНЕУ

Раїса ГРИНЧЕНКО – доктор екон. наук, доцент, в.о. зав. кафедри економіки підприємства та організації підприємницької діяльності ОНЕУ

Ірина ДАВИДЕНКО – канд. екон. наук, доцент, зав. кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ОНЕУ

Софія ДОМБРОВСЬКА – канд. екон. наук, ст. викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку ОНЕУ

Ольга СРМАКОВА - доктор екон. наук, професор кафедри міжнародних економічних відносин ОНЕУ

Людмила ЖДАНОВА – доктор екон. наук, доцент, професор кафедри загальної економічної теорії та економічної політики ОНЕУ

Анастасія ЗЕРКАЛЬ – доктор екон. наук, професор кафедри Маркетингу та логістики, директор Навчального центру «Освіта для бізнесу та кар'єри» НУ «Запорізька політехніка»

Володимир КАРПОВ – канд. екон. наук, доцент, начальник НДЧ ОНЕУ

Вікторія КОВАЛЕНКО – доктор екон. наук, професор, професор кафедри банківської справи, головний редактор збірника «Науковий вісник ОНЕУ»

Інна КУЗНЕЦОВА – доктор екон. наук, професор, зав. кафедри менеджменту організацій ОНЕУ

Марина САЄНСУС – доктор екон. наук, доцент, зав. кафедри маркетингу та міжнародної логістики ОНЕУ

Наталія ЛОХАНОВА – доктор екон. наук, професор, зав. кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту ОНЕУ

Наталія МАСЛІЙ – доктор економ. наук, професор, професор кафедри світового господарства та міжнародних економічних відносин, Голова ради молодих вчених ОНУ ім. І. І. Мечникова, Голова РМВ при ООДА

Ганна КОСТЬОВ'ЯТ – канд. екон. наук, голова ради економічного факультету ДВНЗ «УжНУ»

Дарина ВЕРШИНІНА – голова Ради молодих вчених Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова, кан. екон. наук

Штельмашук М.С. СТАН ТА РОЗВИТОК МОРСЬКОЇ КОНТЕЙНЕРНОЇ ІНДУСТРІЇ В ПЕРІОДИ КРИЗ.....	160
---	-----

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ, АУДИТУ, ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Чернега В.В., Савицький Д.М. ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	162
Арестов Д. О. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ЗАПАСІВ.....	164
Артюх О. В., Самострол С. В., Хетагурова Н. О. СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗА МОДЕЛЛЮ COSO: ОГЛЯД КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД.....	166
Бриндак В.М. ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ ТА В ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОДИ.....	168
Вовк І.С., Ахновська І.О. DIRECT COSTING У СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	170
Ігнат'єв О.В. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	172
Кравець Д. Д. ВИКОРИСТАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	174
Чернега В.В., Ткач Т.О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.....	176
Щирба І.М., Щирба М.М. МЕХАНІЗМ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИН МІЖ АУДИТОРСЬКОЮ ФІРМОЮ І КЛІЄНТОМ (СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ).....	178

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Герцаківський С.Д., Люба М.В. ДОМІНАНТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕАГУВАННЯ ФІСКАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ НА КОВІД-КРИЗУ В УКРАЇНІ.....	180
Кобилінський О. Ю. НАПРЯМКИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....	182
Романюк А. О. ЗАСТОСУВАННЯ ФІСКАЛЬНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	184
Садчикова О. О. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПОДАТКОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ.....	186
Слатвінська М.О., Кацідим А.Г. НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	188

ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ ТА МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Азаренков С.Г. ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ.....	190
Бурдужа І.В. УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМ КЛІЄНТСЬКИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ.....	192
Карпенко В.І. ОСОБЛИВОСТІ СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	194
Лисянський С.М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ БАНКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	196
Міленгій В.С. СИСТЕМА ОЦІНКИ SRP ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ СВІТУ.....	198

Артюх О. В.,

д.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет

Самострол С. В.

ст. викладач кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет

Хетагурова Н. О.,

аспірантка кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна

СИСТЕМА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЗА МОДЕЛЛЮ COSO: ОГЛЯД КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах, що займаються транспортним експлуатаційним внутрішнім контролем можна розуміти процес, який здійснюється господарюючим суб'єктом за допомогою специфічного інструментарію, що забезпечує достатню впевненість щодо відповідності функціонування об'єкта контролю прийнятим управлінським рішенням у напрямі досягнення мети.

Внутрішній контроль варто усвідомлювати у системній цілісності, тобто через множини взаємопов'язаних та взаємозалежних компонентів (елементів, підсистем), що утворюють єдине ціле. У системі управління контроль виступає одною з її підсистем, якій притаманні всі системні властивості. У цьому сенсі поняття «внутрішній контроль», як система, нормативно регламентоване і представляє собою: сукупність правил і заходів контролю, які включають процеси підготовки звітності і функції управління ризиками, комплаєнсу та внутрішнього аудиту [1]; сукупність суб'єктів контролю, контрольних заходів, об'єктів контролю та їх взаємодія, що забезпечує ефективне виконання визначених законодавством функцій [2]; політики, правила і заходи, які забезпечують функціонування, взаємозв'язок та підтримку всіх елементів внутрішнього контролю і спрямовані на досягнення визначених мети, стратегічних та інших цілей, завдань, планів і вимог щодо діяльності [3].

У наукових джерелах система внутрішнього контролю (СВК) загалом усвідомлюється як:

- політика і процедури внутрішнього контролю, прийняті управлінським персоналом суб'єкта господарювання з метою забезпечення правильного та ефективного ведення господарської діяльності, збереження активів, запобігання шахрайству та помилкам, а також виявлення їх, забезпечення точності і повноти облікових записів, своєчасної підготовки достовірної фінансової інформації (Яценко В. М. та Пронь Н. О., Корінько М. Д., Станкевич Г. [4]);

- сукупність організаційної структури управління, мір, методик і процедур, ... спрямованих на удосконалення діяльності компанії й органів її управління; забезпечення результативності і ефективності фінансово-господарської діяльності компанії; збереження активів; запобігання внутрішніх і зовнішніх ризиків; забезпечення надійності і вірогідності всіх видів звітності суспільства; дотримання вимог законодавства, внутрішніх документів та нормативів суспільства (Лозовицький С. П. [5]).

З метою удосконалення СВК на підприємствах України доречно розглянути зарубіжні підходи до концепції СВК для впровадження позитивного досвіду у вітчизняну практику контролю.

На сучасному етапі є різні концепції СВК (COSO, CoCo, COBIT, SAC, SAS 55, SAS 78 та інші). Втім, найпоширенішою прийнято вважати модель COSO - інтегровану концепцію внутрішнього контролю, розроблену Комітетом спонсорських організацій Комісії Тредуея (Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission, COSO), та оновлену у

2017 році.

Модель COSO, яка визначає загальні підходи до побудови СВК, складається з 5-ти компонентів (з встановленими для кожного з них відповідними принципами), як-то:

1. Управління та культура. Принципи: нагляд за ризиками з боку ради директорів; створення оперативних структур; визначення бажаної культури; демонстрація прихильності основним цінностям; залучення, розвиток і збереження здібних людей.
2. Стратегія та визначення завдань. Принципи: аналіз бізнес-контексту; визначення схильності до ризику; оцінка альтернативних стратегій; формулювання бізнес-цілей.
3. Продуктивність. Принципи: виявлення ризику; оцінка серйозності ризиків; пріоритет ризиків; реагування на ризик; формування інтегрованого уявлення про ризики.
4. Огляд та ревізія. Принципи: оцінка суттєвих змін; аналіз ризиків та результатів діяльності; вдосконалення ризик-менеджменту.
5. Інформація, комунікація та звітування. Принципи: Максимальне використання інформації, технологій; комунікація ризику; звітування про ризики, культуру і продуктивність [6].

Необхідно зазначити, що за моделлю COSO оцінюється, насамперед, кожен її компонент у контексті дотримання кожного принципу, в результаті чого дається загальна оцінка СВК.

Погодимось з тим, що принципи варто досліджувати на відповідність двом питанням: «Чи ідентифіковані принципи?» і «Як працює система?». За наявності суттєвих недоліків внутрішнього контролю визначаються компенсаційні засоби контролю, вказуються недоліки внутрішнього контролю, що відносяться до будь-якого іншого принципу, які можуть впливати на виявлений недолік [7]. До того ж слід зазначити, що в цілому, всі принципи сформульовані на досить загальному рівні, тому для проведення їх оцінки за відповідними компонентами необхідно мати на увазі конкретні аспекти діяльності підприємства із зазначенням за наявності недоліків СВК. На наше переконання, всі базові компоненти з встановленими принципами моделі COSO можна доповнювати та деталізувати з урахуванням специфіки конкретного напрямку діяльності підприємств. Втім виняток будь-яких елементів з моделі COSO є недоцільним, оскільки по суті вони відносяться до найбільш загального рівня управління та охоплюють всі аспекти діяльності підприємства.

Отже, огляд СВК за концепцією COSO, дав можливість зазначити, що у вітчизняній практиці організації контролю доцільно використовувати базову універсальну модель COSO з урахуванням її елементів з усіх аспектів діяльності підприємства. Перспективою подальших досліджень вважаємо розкриття основних етапів комплексного розвитку СВК з урахуванням специфіки підприємств різних галузей економіки.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо організації корпоративного управління в банках України: Рішення Правління НБУ від 03.12.2018 р. № 814-рш. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr814500-18#Text>
2. Термінологічна база системи внутрішнього контролю та аудиту Державного казначейства України: Наказ Державного казначейства України від 07.10.2008 р. № 417. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0417506-08#Text>
3. Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів: постанова Кабінету Міністрів України від 12.12. 2018 р. № 1062. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF#n17>
4. Станкевич Г. Особливості системи внутрішнього контролю підприємства та роботи внутрішнього аудитора . Аудитор України. № 9 (226), 2014. С. 32-37. URL : <https://www.pspaudit.com.ua/files/stankevic.pdf>
5. Лозовицький С. П. Внутрішній аудит: теоретичні основи, організація та методика: навч. посіб. Львів: Растр-7, 2015. 339 с.
6. Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission [COSO]. Enterprise Risk Management – Integrating with Strategy and Performance – Executive Summary. 2017. URL: <https://www.coso.org/Documents/2017-COSO-ERM-Integrating-with-Strategy-and-Performance-Executive-Summary.pdf>
7. Микрюков Т. В. Як підвищити якість роботи СВК: Положення № 242-П - пишемо, COSO - у думці. Внутрішній контроль у кредитній організації. 2018. №1 (37). С. 42-51.